

Regeringen med folkhälsominister Maria Larsson i spetsen får skarp kritik av missbruksforskarna Björn Johnson, Leili Laanemets och Bengt Svensson för sin narkotikapolitik. De hävdar att narkomaner utestängs från vård. Foto: CORNELIA NORDSTRÖM

Regeringen offrar narkomanernas liv

Regeringen saboterar de senaste årens framgångsrika narkotikapolitik.

MOB - en myndighet som samordnat insatserna mot narkotika - har lagts ner och ersatts av - inget.

Det skriver i dag missbruksforskarna BJÖRN JOHNSON, LEILI LAANEMETS och BENGT SVENSSON.

De anser att alliansens inställning till narkotikafrågan är omodern och utestänger narkomanerna från vård.

Arbetet mot narkotikamissbruket är en viktig uppgift som sköts av ett flertal olika samhällsinstanser: socialtjänsten, sjukvården, polisen, kriminalvården och tullen är de viktigaste. Behovet av myndighetssamverkan och samordning är stort. Av det skälet inrättade den förra regeringen Mobilisering mot narkotika (MOB), en myndighet med uppgift att initiera och samordna insatser på nationell nivå. Till chef utsågs det tidigare s-kommunalrådet Björn Fries.

Den svenska narkotikapolitiken har varit framgångsrik när det gäller att förmå ungdomar att inte pröva narkotika, men förvånansvärt ineffektiv när det gäller att sörja för de människor som redan har fastnat i missbruk. Antalet unga som experimenterar

annons

med narkotika är mycket lågt i ett europeiskt perspektiv, men trots detta ligger andelen svenskar med tungt narkotikamissbruk runt EU-snittet. Narkotikadödligheten är också hög, trots att Sverige har en lägre andel heroinister än övriga EU-länder. MOB har under de senaste åren arbetat intensivt med att identifiera problemen och kartlägga behoven, utveckla nya arbetssätt och samordna olika insatser. En stor del av detta arbete riskerar nu att spolieras till följd av den nya regeringens passivitet.

Regeringen har ännu inte beslutat om en enda konkret åtgärd för att förbättra situationen för de tunga missbrukarna. Faktum är att den enda mer substantiella åtgärd som regeringen genomfört är att lägga ner MOB. Detta motiverades med det märkliga argumentet att "myndigheter inte bör syssla med opinionsbildning" (myndigheter ska alltså inte ägna sig åt drogprevention?).

Nedläggningen av MOB är ett mycket olyckligt beslut. MOB har under sina sex år varit ett framgångsrikt projekt, som lyckats hålla narkotikafrågan levande. Myndighetens platta och byråkratiska struktur har möjliggjort ett beslutsfattande och en aktionsförmåga som kontrasterat skarpt mot den omständlighet med vilken Socialstyrelsen och andra centralbyråkratier har behandlat narkotikafrågorna. Dialogen med praktikerna har hela tiden stått i centrum.

Viktigt har också varit att MOB genomfört kraftiga satsningar på forskning, både med avseende på mindre, riktade undersökningar och på större och mer långsiktiga projekt. Resultat från MOB-finansierade projekt har publicerats i några av världens främsta vetenskapliga tidskrifter, men också nått stor spridning inom vårdområdet. Hittills har regeringen varit kallsinnig till fortsatta riktade satsningar till narkotikaforskning.

MOB:s viktigaste insats har dock varit att man bidragit till att avideologisera narkotikafrågan. På många av de områden där den svenska narkotikapolitiken kännetecknats av moralism, ideologiska låsningar och kunskapsförakt har MOB gått i bräschen för en mer pragmatisk och human politik. Sprutbytesfrågan och frågan om behandling med metadon och Subutex är kanske de mest framträdande exemplen.

Arbetet med att förankra narkotikapolitiken i vetenskap och beprövad erfarenhet i stället för i ideologi har mött motstånd från lobbygrupper som Riksförbundet för ett Narkotikafritt Samhälle, European Cities Against Drugs och Kriminellas Revansch i Samhället. Det finns en uppenbar risk att regeringens ambition att låta intresseorganisationer ta över opinionsbildningen på narkotikaområdet kommer att gynna ideologproducerande, moralistiska aktörer som dessa.

Vid årsskiftet ersatte regeringen officiellt MOB och den likaledes nedlagda Alkoholkommittén med en liten arbetsgrupp inom socialdepartementet, SAMANT. Det enda som hittills blivit känt om denna grupp är att den ska hantera frågor som rör alkohol, narkotika, tobak och dopningsmedel, samt att ett råd med olika myndighetschefer ska vara knutet till den. Rådet ska enbart fungera konsultativt och bör "träffas minst två gånger per år".

Vad regeringen har gjort är alltså att lägga ner en samtrimmad och väl fungerande samordningsfunktion och ersätta den med ett oklart ingenting, som ska ansvara för allting.

Tyvärr har det efter hand blivit allt tydligare att regeringen – och i synnerhet de kristdemokrater som har ansvaret för socialdepartementet – saknar både den kompetens, den handlingskraft och det mod som krävs för att ta tillvara det arbete som MOB påbörjat.

Ett konkret exempel på detta är den totala brist på reaktion som följt på det "sjupunktsprogram" som Björn Fries presenterade i somras. MOB visade i flera studier att vården för personer med opiatberoende är kraftigt underdimensionerad i de svenska landstingen och regionerna. Fries lade därför fram ett program med förslag på kraftfulla statliga åtgärder för en bättre och mer lättillgänglig vård.

Programmet baserades på aktuell kunskap om situationen för de narkomaner som köar till vård. Det innehöll bland annat förslag om en vårdpeng och om ekonomiska sanktioner för de huvudmän som inte lever upp till vårdgarantin. Förslagen blev väl mottagna. Berörda patient- och klientorganisationer var mycket positiva och ett femtiotal av Sveriges främsta missbruks- och beroendeforskare ställde sig bakom programmet. Till dags dato har dock inte ett enda av förslagen lett till några åtgärder från regeringshåll – eller ens till några reaktioner.

I regeringens SAMANT-beslut står att man vill "fortsätta driva en

ambitiös politik för att minska alkoholskadorna och bekämpa narkotikan". Men att bekämpa narkotikan genom att utestänga narkomaner från vård och centralisera all samordning till regeringskansliet är knappast en effektiv väg att gå. Så vad händer med sjupektsprogrammet och den narkotikapolitiska samordningen? Frågorna är obesvarade, men det duger faktiskt inte att sticka huvudet i sanden längre. Regeringen måste agera, och den måste göra det nu.

BJÖRN JOHNSON
LEILI LAANEMETS
BENGT SVENSSON

Björn Johnson, Leili Laanemets och Bengt Svensson är missbruksforskare vid Malmö högskola.

Av Sidan 4

fjarde.sidan@expressen.se

URL till denna sida:

<http://www.expressen.se/debatt/1.999763/regeringen-offrar-narkomanernas-liv>

Publicerat 11 januari 2008

Uppdaterad 11 januari 2008